

(تک، تک، تک، امان)ی رڼا هېڅه بچي و لاداني ئاماڅي شيعر... لښتيف بڼوار

لښکيښو وې شيعري

(جان کښه) وای د بڼت ک کرداری و بڼره نانی شيعر کردی کی دوو لایڼی؛ ئوانیش لادان و نښی، وانا شکاندنی بونیات و پاشان بونیاتنا وې نو تا شيعریېت بڼتدی، لښر تادا د لالېتی و لادان بزر و لپاش تک امان خوښری زیرک دیدزیت و. کواتې زمانی داهڼران ل شيعردا لادان ل یاساکانی زمان و بڼر نجام دوو ئاستی جیاواری مانا دتې ئاراو، کاتک وش ل ئرک بڼتېتې ک ل دات ب هڼان دی مانای کی تری نو.

کښه وای د بڼت شاعیران بڼم کرداری لادان هڼدستې ب تکشکاندنی زمانی ئاسای و پاشانیش ب جڼر کی تر بنیاتی د نښو، ب ئاستې کی بڼرتر و رڼگ کی جیاووتر، هر ئم ش زمانی شيعر ل زمانی رڼان جیا د کات و.

ب نمونې گڼر ئم لادان بگوښو و ب ژبانی واقع ئوا ب سڼایی دتوانین بڼراوردی بکڼ ب نمونې ئو کسې ل گایې کی سڼر کی لادات بڼم بڼستی گشتن شوڼی مڼست، هرچې ند و لادان عاتې و بڼر بڼاو نیې بڼم هڼو ک ب دزین وې گای تر، لڼم بارښدا یان کورتبڼو جیاواز د مانگ یڼت شوڼی مڼست، یان دوورمان د خاتو و شکست د هڼن، بڼم ل هڼردو باردا ئاشنا د بڼ ب شوڼگ ل کی نو.

ئستا با چې ند ک پلېک وک نمونې ل شيعر- تک تک، امان- ی شاعیر نوخواز رڼ هڼ بچي و ڼر بڼرین و هڼردو دیو ک زمانی ئاسای و زمانی لادانی د لالی تدا بدزین و، پاشان وکو نمونې پراکتیکی دایب زڼن بڼر ناوڼ کی باس ک ماندا:

۱- لادانی د لالی(ئاماڅي):

له ئه ند شه ی ئوا،

داربی هه یه سڼه ر هه اچ د کا!

ل زمانی ئاسایدا درخت روو ک ک ناتوانای ل هستان ب کردار کانی مرق، بڼم لڼر دا ئند ش د کات و سڼر هڼ اچ د کات، ئم ش داد نرت ب لادان ل ئسای زمان و بکاره نانی

ئاسايى و رڭزان، پېش ئۆۋى لى پانتايى ھىزو لىكدان ئۆۋى دا مانا يىك
 ۋىرېگىرت كى سىرتا داد نىرت بى نىفېكردن و دامان يىنى مانا
 لىساق گىشتىي كى، بىمام كاتىك ئۆۋى ئۆۋى بىزى دىد زىن ئۆۋى بى
 ھى ھونى رىكانى رىوانى ئىيىۋى ۋىكو مىتافى ۋى خوازى كى
 دى مانىگى يىن ئۆۋى مانا يىكى نو، ئۆسا بىيار بىسەر ئۆۋى دا دىد يىن
 كى م بىست لىم لادان ئاماژىيى گىياندنى م بىستىك بوۋى كى شاعىر
 بى ھىيۋى خى بىواردوۋى لى بىكار ھىنانى شىۋازى دىر بىنى راست ۋى
 تا لى ئاستى شىعرييىتى دىق كى كىم نى بىتۋى.

ھىرو ھا شاعىر لى نموۋى يىكى تر دا دىنوۋىست:

لە بىرە و ە رى دارچنارا،

قە وز ە ھە بوۋە، گىرفانە كانى

تە ڭى كىدوۋە لە ئىرە يى!

بىھى مان شىۋى لى بارى ۋاقىيى كى ڭىيان و دىۋى دىر ۋى زماندا
 ئىم بى ھال كى ناگونجاۋ و م ھال دىزمىردىت، گوايا كى چنار
 بىر ۋىيى ھىيۋى نى قىوزىش گىرفان و ئىرىيى، بىكو ئىم لادان
 دى مانىگى يىن ئۆۋى ئاستىكى تىر بىاي مانا كى ئۆۋى لى دىفامىن ۋى
 شاعىر بىم شىۋازى دىر بىنى مانادارو دىلالىيى توانىۋىتى ئۆۋى
 پىيام شىعرييى بىگىيى نىت كى ھال تى بىرزو نىزمى كانى مىر ق چىن
 بىيىك بىراورد بىكىن و ئۆۋى چىيى كى دىبىت ھى سىركىشى و ياخود
 بى پىچىۋان ۋى كى نىۋى بوۋى و پاشكىفتىن كى (ئىرىيى).

۲- ۋىنى لانى دىنى دىلالى شىعەر:

ۋىزىفى پىنوۋىس لىر دا ئۆۋى بوۋى ھىر ۋىنى ۋاقىيى بىگوازىت ۋى سىر
 كاغىز بى ئۆۋى ھىستىت بى ھىچ گىگى انكارى و لادانىك لى دىخ
 سىۋىشتىي كى كىر سىكان خىياندا، واتا م ھازو خوازى لىر دا ناكارا
 كىراۋى، ئۆۋىش بى گىياندنى مانا يىكى ھاۋىشى نىۋان مىر ق و
 باىندىي كى لى ۋاقىيدا چىن لى خىياندى شاعىرىشدا ھىر ۋاينى،
 كى قىفوزو بىندىخان ھىردوۋى خى ھاۋىشى بىندىيى لى نىۋان
 باىندىۋ مىر قدا كاتىك شاعىر دىت:

كىيلە بوۋى باىندە قە فە سە،

ھى مىر قىش

بە ندىخانه

....

لى نموۋى يىكى تىر ئىم دىر بىنى ۋاقىيى دا كى شىۋازىكى ئىنتىباى
 رىالىزىمى لى خىگىرتوۋى، شاعىر (شاخ) و (بىۋى) بى ھاۋىكىل كى
 بابىتى نىكى يىكتى دىھىن ئۆۋى، كى لى زمانى گىشتى و ۋاقىيى
 جوگرافىشدا ھىر ۋاينى، ھىرو ھا (لم) و (بىابان) ىش ۋىك دوۋان يىكى
 ھاۋىپىل، لىر دا دىپرسىن ئاىا ئىم دىۋى دوۋى مى (تىكى)

ناونیشان ګڼي (تک تک تڼۍ امان) ګڼ پېچۍ وانۍ (تک) ی ښکېلې و
پېشتر ګڼي لاسرۍ و ستاین؟ ئویان به زمانۍ کی ناراسته وځي
ئیشیان به زمانۍ کی تارادۍ ګراشکاو و به دسکاری، بهام کا تک
ګردنۍ وې ئم نمونانۍ پکې و مانایۍ کی بههز بهرجۍ ستۍ بکات
ئو ځی ل ځیدا دچټۍ نو پانتایی دانا پړوړیو و کار لاسر
دو مډند کردنی م عریفو یادخستنۍ وې و رګر دکات، شاعیر
دټټ:

له ناوشانی شاخدا داربه وو ده وې،
له هه ناسه ی بیابانیشدا،
لم

تا ئرۍ ئم ګڼي لډوان بوو لاسر هه و ګانی خانم شاعیر رڼ
هه بجۍ کی ناکرت به راورد بکرت به زر دقۍ سادی رڼانۍ ګ
هیچ نو بوونۍ و م جازک ل زمانۍ ګاندا نابینرۍ وې، چ جای
ئو ی پام و ئایدیای شاعرۍ ګش ددوبارۍ بټ و یان به زوقۍ گشتی
نخوات، وک ئو ی شاعرۍ ل شاعرۍ - ل نه می سر وې - دا دټټ:
ل نه می سر وې

پیاوړک، پۍ دوترټ: قامچی
یاخود تڼاو هه ندک جار فیشک
عبدو ګایۍ یان محم د هه ندک جار ئیبراهیم
زر جاریش زړینۍ پیاوان

ئم دیدۍ ګنۍ به پیاوسالاری دټټ چ نو بوونۍ و تازۍ ګری و
داهۍ نانۍ کی شاعرۍ ل ځ بګرۍ ت؟ لکاتۍ کدا وتاری رڼانۍ
فیمینستۍ کان و بشک ل دزګاګانی راګۍ یاندنۍ، ګ دکر شاعیر به
زمانۍ کی شاعرۍ پ ئستاتیک و م جاز ئو تیمایۍ ئو وېر بکات،
وک ئو خانمۍ ل شاعرۍ کدا ناونیشانۍ کی یېکسان دکاتۍ و به ګی
ئم شاعرۍ ګ دټټ: 'کوتنی جمدانی بهروو ګان'.

یاخود ئو تا شاعرۍ کی تر راستۍ ځ باس ل جهشتن دکات به زمانۍ
دووبارۍ ګو هیچ ئیزافۍ کی شاعرۍ ناخاتۍ سرو ل دقۍ - ریشتنی
چقو- دا د نووست:

ئو تا ئو
درخت و ګو ګان
به جدد هه و سرفر دکات
ګ چاندوونی!

ئو مندا ګانۍ ل ما وې
به جدد هه ت ګ بوونی!
ئو ژنۍ به تۍ نیا به جدد هه ت
ګ به هاوېشی ئ به دی

ژیانی ههید بژریت !

په راوهیز:

ئیم شیعری خاتوو رښه بجهیی له گڼه هی ئو دوو خانمیی تردا که
لهر دا به نموونه ههراونه ته و، له پاشکای (مرواریه کانی شیعری)
رښی شه ممه ۲۰۲۲/۷/۲ دا به اوکراونه ته و، به سام به گڼه ان و به
دیوانی (د دهستان و تاسک چله که) ی رښه بجهیییدا ئوا
د بینین ئو ۱۴ که پله ی به دوو شیعری جیاواز به اوکراونه ته و
لهر دا له یکه دراون، به ئم م به سته سیری لاپه ۷۷ و ۱۶۳ بکه له
دیوانه که.

شایانی باسه شاعیر ناو نیشانی دیوانی (د دهستان و تاسک
چله که) ی له ناو ده کی که پله ی که و و رگرتوو له شیعری
(رنگاورنگ) ی لاپه ۷۳ دا که تیایدا دهته:

۱۳

له ناو دهیی دارستاندا م له ده کا
شه پهل ده داته درخت
تاسک چله که

ئو و ماو به یین؛ ئم دیوانه سای ۲۰۲۱ له چاپخانهی کاره -
سهمانی چاپ بوو به هاوکاری به به رایه تی راگه یانندن و چاپ و
به اوکردنه و ی سهمانی له سهر بودجهی پایتهختی ره شبیری..

